

UNESCO-Rapporter om Massekommunikation.

Den brede offentlighed hører som regel kun om UNESCO's arbejde, når der sker noget spektakulært: Striden om formanden M'Bow's person og USAs og Storbritanniens udmeldelse af organisationen; eller den stort anlagte MacBride-kommissons rapport om en ny informationsorden fra 1980.

MedieKultur har derfor besluttet gennem en række anmeldelser at orientere bredere om det kultur- og mediepolitiske udredningsarbejde, som løbende foregår i UNESCO-regi.

De rapporter, som omtales nedenfor, kan rekviseres hos

Munksgaards Forlag
Nørre Søgade 35
Postboks 2148
1016 København K
tlf. 01 12 85 70

Den bestilte anmeldelse af Rapport nr. 100 var desværre ikke indløbet ved redaktionens slutning. Denne rapport, Tapio Varis's The International Flow of Television, gør en slags status ti år efter den første omfattende undersøgelse af det internationale TV-marked, Varis's egen undersøgelse fra begyndelsen af 1970'erne.

A World of Difference. The International Distribution of Information: The media and developing Countries, af Gunnar Garbo. UNESCO, Paris 1985.

Foreign News in the Media: International Reporting in 29 Countries, af Annabelle Streberny-Mohammadi, Kaarle Nordenstreng, Robert Stevenson og Frank Ugboajah, red., UNESCO Rapport no. 93, Paris 1980.

International Flow of Information: A Global Report and Analysis, af Hamid Mowlana. UNESCO Rapport no. 99, Paris 198

Anmeldt af: Kristian Paludan,
ansat ved Folkekirkens Nødhjælp.

På en international mediekonference sidste år i København blev det slået fast, at diskussionen om "en ny verdensorden for information og kommunikation" - i daglig tale kaldet "den ny informationsorden" - ikke var hverken død eller overflødig, men at den som en "udviklende og fortsat proces" tvært imod var kommet for at blive.

Begrebet, der har ført en omtumlet tilværelse i den internationale debat siden det blev lanceret af de alliancefrie landes bevægelse for godt 10 år siden, har aldrig slået rod i den danske udviklingsdebат - og for så vidt heller ikke i noget andet lands udviklingsdebat.

Man må konstatere, at debatten om den ny informationsorden ikke er blevet et offentligt anliggende, at den ikke er blevet en integreret del af bistandsdebatten - at den med andre ord er blevet en "forskerdebat".

- Og det bærer den også præg af. Den vokser vildt og indforstået. F.eks. lykkes det nordmanden Gunnar Garbo, der i 1981 blev formand for IPDC (the International Programme for the Development of Communication - et UNESCO-program) i en undersøgelse af den historiske baggrund for hele debatten at bruge mange indledende og konkluderende sider på at sige, at vold i medierne skaber voldelige børn. I midten af denne banale sandwich får han berettet grundigt og udførligt om den internationale kommunikationsdebat siden 1948, omend i højere grad refererende end analytisk. Frem for alt lidet hans fremstilling af at være teoretisk til det kliche-agtige:

"It is primarily a question of changing priorities in the direction of increased emphasis on a media content which can help human beings understand the world in which we live and in solving our problems through joint efforts - as well as resistance to media vulgarization, brutality and conformity".

Som læser føler man, at man ville tilgive Garbo meget, hvis han dog blot en gang imellem ville bruge nogle konkrete eksempler på medievirkeligheden i den 3. verden, der kunne sætte hans ideelle fordringer i perspektiv.

Det forhindrer ikke, at Garbo får sagt en række væsentlige ting om, hvordan det globale kommunikationsbillede har udviklet sig efter 2. verdenskrig.

Han inddeler sin beskrivelse i tre hovedafsnit: det første der omhandler de ideologiske holmgange mellem USA og Sovjetunionen på de utallige kommissionsmøder, der siden 1948 er afholdt i FN's regi for at nå frem til en international konvention om betingelserne for national og international transmission af ord og billeder. Garbos fremstilling giver et

dækende - men analytisk uspændende - billede af de to ideologiske grundsætninger. Ligesom han også inddrager den 3. verdens synspunkter, der allerede på et tidligt tidspunkt, i begyndelsen af 50'erne, bliver formuleret, men ikke får væsentlig indflydelse på debatten.

Det andet afsnit handler om den kontroversielle debat om den ny informationsorden, som den er kommet til udtryk i UNESCO. Denne del af debatten, som har fået mest offentlig opmærksomhed, har i høj grad været præget af den 3. verdens krav om en vis form for kontrol med de vestlige mediers behandling af specielt disse landes forhold. Et krav der er blevet bakket op af Sovjetunionen og de østeuropæiske lande. Det er samtidigt et krav, der vakte voldsom modstand i USA og det meste af Vesten, fordi det direkte ville sabotere det liberale fundament for den vestlige presse og den vestlige opfattelse af pressens funktion. Kravet har ydermere været medvirkende årsag til at USA og senere England har forladt UNESCO.

Det tredie afsnit handler om IPDC, som egentlig blev oprettet på foranledning af USA - et program under UNESCO, der skulle formidle praktisk bistand til kommunikationsprojekter i den 3. verden. At USA senere har mistet interessen for IPDC skyldes, at et land ikke kan "købe" sig indflydelse på beslutninger om programstøtte. Hver repræsentant har een stemme - uafhængig af størrelsen af landets støtte til IPDC. Selvom det er for tidligt at gøre status over de konkrete resultater af informationsdebatten, så kan man dog konstatere, at IPDC er et af de ganske få. Et andet er oprettelsen af de alliancefrie landes nyheds"pool", et samarbejde mellem en række 3. verdens landes statslige nyhedsbureauer samt etableringen af en række regionale nyhedsbureauer i den 3. verden, bl.a. PANA i Afrika. Dette forsøg på en 3. verdens baseret informationsstruktur er ikke stærkt nok til at ændre væsentligt, om overhovedet, på den "gamle informa-

tionsorden". Som tidsskriftet "South" ironisk kommenterede sidste år:

"When the concept was launched it grew rapidly in the minds and theses of academics and bureaucrats as a laudable way to strike some form of balance in the flow of news between the West and the rest, and from the South to the North. Now all that remains of the 'order' are the inevitable academic studies and a confused memory of good intentions and dark conspiracies to restrict freedom, depending on the tint of the glasses with which the past is reviewed".

I denne kategori kommer et UNESCO paper, nr. 93, "Foreign News in the Media: international reporting in 29 Countries". På baggrund af den internationale nyhedsdækning i en periode på to uger forsøger forskerne bag og forfatterne til dette dokument at pakke et sæt forudsigelige konklusioner ind i et meget tyndt empirisk papir. Det hører til den slags forskningsdokumenter, der i konklusionen falder over sine egne ben for at få sagt, at "yderligere forskning vil være nødvendig for at kunne..." osv. Det er et dokument, der hurtigt vil blive glemt.

I paper nr. 99, "International Flow of Information: A Global Report and Analysis", skrevet af Hamid Mowlana (The American University, Washington) får man et nyttigt indblik i den forskning om informations- og kommunikationsforhold, der er udgivet med tiltagende styrke siden 50'erne.

Mowlana opdeler forskningen i tre perioder: den første omfattende 50'erne og 60'erne, der fremhævede "the message and production aspects of international flow of information which could transcend the boundaries of conventional media..." Den anden periode dækker 70'erne, hvor forskningen om internationale medieforhold især beskæftigede sig med den globale mediestrukturs forhold til de politi-

ske og økonomiske strukturer. Det er i denneperiode debatten om den ny informationsorden tager fart.

Den tredie periode karakteriserer Mowlana som den "post-industrielle", eller "informations-alderen", der er nært forbundet med de post-traditionelle telekommunikations teknologier som video-tekst, computer-teknologisk kommunikation, telematics og andre teknologiske hjælpemidler. Altså "informatics"-alderen snarere end informations-alderen.

Denne tredie periode karakteriseres yderligere, ifølge Mowlana af, at international kommunikation og informations-strøm ikke blot anskues i deres "hardware" og "software" sammenhæng, men også i en adfærdsmæssig og social sammenhæng.

I sin opsummering af forskningen og informationsudviklingen igennem disse tre perioder hæfter Mowlana sig ved en række dominerende træk: Først fremhæver han informations-strømmens retningsbestemthed - fra Nord til Syd. Den empiriske forskning har rent faktisk påvist, at en sådan eksisterer. Et begreb, der har været nært knyttet til retningsbestemtheden, er "u-balancen" eller måske snarere skævheden i informationsstrømmen.

Dette er efter hans mening ikke klart defineret. Men hvad der er værre, begrebet er for det meste blevet set isoleret snarere end som en del af en langt dyberegående skævhed i de politiske og økonomiske relationer mellem Nord og Syd. Det er, efter Mowlanas mening, i den sammenhæng det hører hjemme.

I spørgsmålet om kvalitet versus kvantitet af informationsstrømmen, gør han opmærksom på, at en del af forskningen viser, at der på visse områder er sket kvantitativ forbedring af den internationale nyhedsstrøm, men at det overordnede billede er præget af kvalitativ forringelse. Den internationale informationsstrøm er faktisk i stigende grad blevet præget af kulturelle og ideologiske forvrængninger og stereotyper.

Hvad angår kommunikationsteknologien peger forskningen, ikke forbavsende, på at kløften mellem industrialiserede lande og udviklingslande bliver stadig større hvad angår deres muligheder for at skabe, bearbejde og anvende den nødvendige information til brug i den økonomiske, politiske og kulturelle udvikling. I den forbindelse gør Mowlana opmærksom på, at teknologisk vækst ikke nødvendigvis giver alle folk øget adgang til information - hverken nationalt eller internationalt.

De enkelte landes "politik" sammenfattes således: at bevare national selvstændighed, at sikre national sikkerhed, at sikre adgang til information lagret i databanker, at bevare kulturel identitet og at udarbejde "pas-sende" strategier for uddannelses-, forsknings- og kulturpolitik. Her føler den 3. verden sig truet fordi et vigtigt grundlag for deres nationale beslutningstagning er lokaliseret uden for deres nationale grænser. De ser specielt deres nationale suverænitet truet gennem udenlandske firmaer og transnationale organisationer. Inklusive banker, kunne man tilføje. Den 3. verdens stigende afhængighed er betinget af informationer de ikke har adgang til eller kontrollerer. Det er på denne baggrund man skal se disse landes insisteren på kravet om en ny informationsorden. En vigtig pointe i Mowlanas analyse af kommunikationsforskningen siden 2. verdenskrig er, at den har været

"based on an international or "international" oriented analysis instead of being world or global in context. That is to say, the nation states were most often the units of analysis in the traditional international relations framework, rather than communities, cultures or regions in their anthropological, cultural and historical contexts".

Mowlanas retoriske spørgsmål, der danner afslutning på hans konklusion: vil vi klare "informationsrevolutionen bedre end den "industrielle revolution" - besvarer han egentlig

et andet sted i teksten, hvor han siger:

"since information is a resource convertible into all kinds of power, there is, and in all probability will continue to be, intensive competition and conflict over its production and utilization".

(Flere af denne anmeldelses pointer behandles mere udførligt i Nicholas Garnhams og Manuel Alvarados artikler i dette nummer. Red.)

The New International Economic Order: Links between Economics and Communication, af Breda Pavlic & Cees J. Hamelink.
UNESCO-Rapport no. 98, Paris 1985, 65 sider.

Anmeldt af: Torben Retbøll,
adjunkt ved Århus Katedralskole.

I løbet af 1970'erne rejste landene i Den tredie Verden krav om en ny international økonomisk orden. Samtidig krævede de også en ny international informations orden. Skævheden mellem Nord og Syd drejede sig ikke kun om produktion af og handel med varer, men også om udveksling af nyheder og informationer; hvilket ikke er særlig overraskende, når man tænker på, at nyheder og informationer i mange tilfælde er varer, der kan købes og sælges.

En af de internationale organisationer, der har støttet disse krav, er FNs organisation for uddannelse og kultur, UNESCO, der har hovedkvarter i Paris. Denne rapport, skrevet af de to jugoslaviske forfattere Breda Pavlic og Cees J. Hamelink, indeholder tre kapitler: (1) forhistorien; (2) forholdet mellem den nye økonomiske orden og den nye informations